

Doughty, P. e.a. *Taalgebruiken* een Nederlandse bewerking van *Language in use* Groningen 1978 (DCN-cahier 6)
 Geus, A. de e.a. *Luisteren* Groningen 1977 (DCN-cahier 5)
 Griffioen, J. 'Open en gesloten curricula in relatie tot het moedertaalonderwijs en met name het onderwijs in luistervaardigheid' in: *Moer* 1978: 1, p. 11-23
 Pietersen, L. *Taalsociologie Minderheden Tweektaligheid Taalachterstand* Groningen 1976
 Sturm, J. 'Het koffertje van Henk: over luisteren in complete communicatieve situaties' in: *Moer* 1977: 4, p. 43-55
 Wilkinson, A., L. Stratta en P. Dudley *The quality of listening* Basingstoke/London 1974

boek bespreking

Jacques Peeters

BERICHTEN OVER KINDEREN VAN DE ZWIJGENDE MEERDERHEID

Voorzover ik weet is er tot nu toe geen aandacht aan Wünsches boekje *Die Wirklichkeit des Hauptschülers. Berichte von Kindern der Schweigenden Mehrheit* (135 bladzijden) geschonken en dat is jammer, want die verdient het wel.

Wünsche is leraar aan een *Hauptschule* (vroeger Volksschule geheten) waar hij werkt met leerlingen van 11-14 jaar, kinderen die vooral komen uit de zogenaamde kansarme milieus. Hij wil met zijn onderwijs bereiken dat zijn leerlingen zich bewust worden van de positie die zij in deze samenleving (en in het gezin, in de school) innemen. Van zijn pogingen daartoe doet hij verslag: zijn *ervaringen* tijdens de lessen zijn het belangrijkste in dit boek, al gaat hij meer algemene, maatschappelijke analyses niet uit de weg. Maar

je moet in dit werkje geen uitvoerige kritiek op de samenleving zoeken noch uitgewerkte alternatieven daarvoor, en ook geen complete lesmodellen of nieuwe leervormen. Wel: *ideeën* om een algemene emancipatorische onderwijsdoelstelling te realiseren en de *ervaringen* waartoe deze kunnen leiden. De moeilijkheden die de realisering van zijn ideeën op zal roepen in bijvoorbeeld de meso-structuur komen niet aan de orde, evenmin als allerlei randvoorwaarden voor zijn aanpak.

Hij begint met een heel globale analyse van de situatie waarin zijns inziens de kinderen van de zwijgende meerderheid zich bevinden. Hun agressiviteit, angst voor veranderingen, gehechtheid aan rust en orde brengt hij in verband met een onderwijs dat onderdrukkend en vervreemdend voor hen is, hetgeen bijvoorbeeld duidelijk blijkt als je let op het *taalgebruik* in de school. Het onderwijs moet veel directer gaan aansluiten bij de *behoeften* en *belangen* van juist deze kinderen zoals die mede door hun maatschappelijke positie worden bepaald. Zelfontplooiing door creativiteit acht hij dan bijvoorbeeld van minder belang als het stimuleren van gevoelens van solidariteit.

In het middenstuk heeft hij het vooral over het *opstel*. Hij verwerpt de traditionele opstel-opgaven (zo'n titel is eigenlijk niets anders als een vraag die beantwoord moet worden, waar daarna een cijfer voor gegeven wordt) en de gebruikelijke indelingen (verhalend, beschouwend en dergelijke). Hij hanteert een vorm die veel lijkt op een schriftelijke discussie tussen leraar en leerling voortdurend begeleid door andere taalactiviteiten, met name het praten over het aan de orde zijnde onderwerp, maar dan wel praten in de eigen taal. Zijn indeling van de opstellen wordt ook door de inhoud (het thema) bepaald: over maat-

schappelijke onderwerpen (dienstplicht bijvoorbeeld), over school (bijvoorbeeld spieken als blijk van solidariteit), over 'ik'. Steeds weer benadrukt hij dat het gaat om *inhouden* en niet om de vorm, niet om een perfecte spelling, volledige zinnen, fraaie uitdrukkingen, maar om bewustwording die tot handelen kan leiden.

Wat de onderwerpen betreft: er zijn uiteraard geen taboes. Wunsche wijdt een apart hoofdstuk aan het praten over sex, niet alleen omdat daar een grote interesse voor is, maar ook omdat je daar belangrijk emancipatiewerk (in de zin van: bevrijden van onnodige angsten) kunt verrichten. In dezelfde lijn zegt hij het een en ander over het *literatuur*-onderwijs. Teksten moeten aansluiten bij de belangen van de leerlingen, maar in veel bloemlezingen vind je *niets* over bijvoorbeeld de arbeiderswereld. Bewustwording van maatschap-

pelijke verhoudingen bereik je door de politieke dimensies van het literaire werk naar voren te laten komen — maar ook door bijvoorbeeld een vraagstelling als: waarom mag ik van thuis het ene boek wél lezen en het andere juist niet?

Het laatste hoofdstuk probeert te laten zien hoe je met *rollenspelen* kunt bereiken dat kinderen greep krijgen op de werkelijkheid (als tegenwicht tegen de schijnbare authenticiteit die ze door de tv voorgeschoteld krijgen).

Kinderen van de zwijgende meerderheid kun je heel wel aan het praten en schrijven krijgen en dan blijkt dat ze dingen te zeggen hebben die erg de moeite waard zijn.

Konrad Wunsche *Die Wirklichkeit des Haupt-schülers. Berichte von Kindern der Schweigenden Mehrheit* Kiepenhauer & Witsch, Köln 1972

kort & krachtig

leesvoer

Interkom
CDA-nummer

De openingspagina bevat zinnnetjes uit confessionele schoolboeken.

Verder in dit nummer:

- * Kleuters op bezoek bij de bakker
- * De drukpers op school
- * Project over de dood (onderbouw avo)
- * Beïnvloeding reclame (leao enz.)

* Nederlanders en hun taal (middenklassen avo).
Administratie-adres Interkom: Louis Chrispijn-
straat 75, Amsterdam.

AVI-pakket (AVI, analyse van individualiseringsvormen, individualisering van het onderwijs) bestaande uit:

1 R.M. van den Berg & H.G. te Lintelo 'Observatie en begeleiding van individualiseringsvormen'

2 R.M. van den Berg & H.G. te Lintelo 'Individualisering van het leesonderwijs'

Bijlage bij AVI-map 2: 'Individualisering van het leesonderwijs, tevens verslag van de Werkgroep Analyse en Selectie van Leesstof, ASL, o.l.v. R. H.M. Brouwer'

('s-Hertogenbosch, Katholiek Pedagogisch Centrum, KPC, 1977)

Het AVI-pakket is een volledig herziene versie van een in 1974 verschenen pakket plus van de programma's die ontwikkeld zijn om het pakket op grote schaal te verspreiden. Het eerste pakket was de neerslag van twee jaar intensief samenwerken tussen een negental scholen, vijf schoolbegeleidingsdiensten en het KPC. Uitgaande van de schoolpraktijk werd een ordening en verdieping aangebracht met betrekking tot het individualiseren van het leesonderwijs.